

Metodstöd boendeinsatser unga vuxna

Senaste revidering 2 maj 2024

Innehåll

- Vad säger lagstiftning och förarbeten
- SLKs rekommendation
- Förändringar i Treserva
- När kan stödboende vara en adekvat placeringsform
- Fråga svar

Bakgrund

- Vilka boendeinsatser är tillåtna för personer under 21 år – frågeställning som lyfts i olika sammanhang med anledning av placeringsformen stödboende som infördes i 6:1 SoL 1 januari 2016
- Frågan har ställts till SLK och stadsjuristerna som kom med en rekommendation i mars 2020
- I samband med implementering av rekommendationen framkom ett behov av att komplettera rekommendationen med ett metodstöd som tydliggör när stödboende kan vara en adekvat placeringsform
- I samband med ny lagstiftning från 1 april 2024 kring skyddat boende har metodstödet kompletterats efter avstämning med förvaltningsjurist

Rekommendation

Vad säger lagstiftning och förarbeten?

- **6 kap. 1 § SoL** – socialnämnden ska sörja för att den som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna tas emot i familjehem, HVB eller stödboende för barn och unga (16-20 år). (Enligt **6 kap 1 a § SoL** kan en ung vuxen från 18 år även placeras i skyddat boende om den behöver stöd och skydd till följd av hot, våld eller andra övergrepp)
- Boendeformen stödboende infördes för att ge tillgång till fler placeringsformer för barn och unga som svarade mot barnens och de ungas faktiska behov. Detta eftersom behovet av andra placeringsformer än familjehem och HVB gjort att barn och unga placerades på boendeformer som inte reglerades i lagstiftningen
- Utifrån hur lagstiftningen är skriven och vad som sägs i förarbetena kan man dra slutsatsen att lagstiftarens intention är att om **ålder och behov** är sådana som avses för de boendeformer som anges i 6 kap. 1 § SoL så är det någon av dessa former som ska användas

Vad säger lagstiftning och förarbeten – forts.

- När det gäller placering av barn och unga upp till 20 år utanför det egna hemmet finns det således dessa angivna placeringsformer. Men om det **inte** rör sig om en placering enligt 6 kap. SoL utifrån något slags **vård- och stödbehov** så finns det för personer över 18 år inget hinder mot att erbjuda andra slags boendelösningar

Rekommendation

- För barn och unga/unga vuxna upp till 21 år med vård eller stödbehov – någon av de tre boendeformerna familjehem, HVB eller stödboende ska användas
 - Om vårdbehov – HVB alt. Familjehem
 - Om mindre vårdbehov och socialt fungerande – stödboende (16-20 år)
- Ovanstående gäller även om den unge är i behov av boende för stöd och skydd vid våld i nära relationer/hedersvåld/kriminalitet. Från 18 år kan den unge också placeras i skyddat boende om behovet är stöd och skydd. Om det också finns ett vårdbehov placeras i HVB alt familjehem med inriktning skyddat boende.
- För unga vuxna från 18 år som saknar vård eller stödbehov – andra boendeinsatser får användas
 - Om saknar speciella svårigheter att anskaffa bostad på egen hand – nödbistånd och boendecoachning
 - Om utifrån lagstiftning och rättspraxis bedöms ha speciella svårigheter att anskaffa bostad på egen hand* men inget stöd eller skyddsbehov – lägenhet med tillsyn (stödnivå 4) för referensintyg, kommunalt kontrakt

* För att en ungdom ska beviljas bistånd till boende ska speciella svårigheter föreligga. Det är endast i de situationer då den unge inte uppnår skälig levnadsnivå i hemmet som rätt till bistånd i form av boende föreligger (när familjen är mycket trångbodd och/eller att det finns mycket starka personliga motsättningar i hemmet)

När beslut inte går att verkställa

- Om beslut om tvångsvård är fattat men inte går att verkställa på grund av platsbrist inom SiS kan en annan placeringsform användas i avvaktan på plats (HVB SoL, socialt boende)
- Om den unge samtyckt till vårdinsatser och beslut om HVB SoL är fattat men inte går att verkställa på grund av att sjukvården inte kan erbjuda avgiftningsplats kan en annan placeringsform användas i avvaktan på avgiftningsplats (socialt boende). Här är det viktigt att synliggöra bristerna i sjukvården genom att rapportera avvikelsen enligt gällande rutin för avvikelshantering (extern avvikelse)

Dokumentation

- I båda dessa situationer är det viktigt att tydligt dokumentera att placeringen beror på platsbrist inom SiS alternativt att sjukvården inte tar sitt ansvar och endast är i avvaktan på ledig plats/avgiftning

Förändringar i Treserva from 1 april 2021

- För att stödja handläggning i enlighet med rekommendationen är det i ärenden som rör person upp till 20 år enbart möjligt att fatta beslut om socialt boende med stöd 4:1 SoL: Kortsiktigt och verkställa beslutet med placering i lägenhet
- Detta innebär att beslut om socialt boende för personer upp till 20 år endast kommer att kunna verkställas med insatsen Kortsiktigt boende i lägenhet efter den 1 april 2021
- För mer stöd – se Lathund för hantering av socialt boende med stöd i Treserva [Utbildningspaket Treserva IFO \(goteborg.se\)](https://www.goteborg.se/utbildningspaket-treserva-ifo)

Stödboende

Vad är ett stödboende?

- I första hand ett placeringsalternativ för unga i åldern 18–20 år, men om det finns särskilda skäl kan även 16- och 17-åringar bli aktuella för placering i ett stödboende
- En insats i form av stödboende ska under trygga former förbereda den unge för ett självständigt boende och vuxenliv
- Den unge får disponera ett eget boende samt får ett individanpassat praktiskt och känslomässigt stöd inom olika livsområden med målet att på sikt klara ett självständigt boende och vuxenliv
- Insatsen bör syfta till att den unge efter tiden i stödboendet ska kunna klara sin dagliga livsföring, fungera i skola eller annan sysselsättning, hantera sin ekonomi, ha ett socialt nätverk och en meningsfull fritid
- Fristående placeringsalternativ eller placering vid utslussning efter annan vård utanför det egna hemmet, i t.ex. familjehem eller HVB men också efter vård vid ett särskilt ungdomshem

Tänkbara målgrupper

- **Barn och unga som tidigare varit placerade** – träning inför framtida eget boende är en viktig del i ett eftervårdsprogram och tillgången till ett stödboende kan göra en successiv utslussning från familjehem eller HVB möjlig
- **Ensamkommande som inte har ett särskilt vårdbehov**, och som kan behöva ett mer självständigt boende och ett mer individanpassat stöd med ett annat innehåll jämfört med HVB
- **Barn och unga som lever i en konfliktfylld eller på annat sätt otillfredsställande hemsituation** men som inte motiverar en placering i HVB. Ofta rör det sig om starka konflikter mellan föräldrar och unga. De som ingår i gruppen utmärks ibland av att de rymmer eller kastas ut hemifrån. Utan lämpligt stöd från socialtjänsten riskerar dessa ungas problematik att eskalera, med ökade behov av samhällsinsatser som följd. Dessa barn och unga behöver vanligtvis varken familjehem eller HVB och för dem kan stödboende vara ett lämpligt alternativ

OBS - barn och unga som har ett missbruk och/eller kriminell livsstil, eller bedöms vara i riskzon för att utveckla ett missbruk eller kriminalitet, är inte aktuella för ett stödboende

Socialtjänstens bedömning inför placering

- Placeringen ska alltid föregås av en individuell bedömning – är stödboende en lämplig placeringsform för barnet eller den unge eller har denne behov av vård- och behandlingsinsatser som motiverar en annan placeringsform
- En bedömning behöver även göras av om förutsättningarna i det tilltänkta boendet svarar mot barnets eller den unges specifika behov. En placering i ett stödboende är endast aktuellt om barnet eller den unge har **ett mindre behov av vård**
- Socialnämnden behöver även bilda sig en klar uppfattning om huruvida barnet eller den unge har **förmåga att klara av den nivå av självständighet som krävs** för placering i stödboende

Socialtjänstens bedömning forts.

- Socialtjänsten behöver ge barnet eller den unge **anpassad information** om vad placeringsformen innebär och ta reda på hur barnet eller den unge ställer sig till en placering i ett eget boende och vad detta kan innebära för denne såväl praktiskt som socialt och känslomässigt
- Socialnämnden behöver även **överväga eventuella risker** till följd av ett eget boende med mindre närvaro av personal. Det kan handla om en ökad risk att barnet eller den unge försvinner, en risk för människohandel, men också risker som socialt utanförskap. Barn och unga som bedöms vara i riskzonen för att utveckla ett missbruk eller kriminalitet är inte aktuella för ett stödboende

Vårdplan och genomförandeplan

- I likhet med vad som gäller inför placering i familjehem, HVB och skyddat boende ska det finnas en vårdplan som beskriver målet med vården och de särskilda insatser som barnet eller den unge behöver, vilka därefter konkretiseras i en genomförandeplan
- Uppföljning och omprövning sker i enlighet med socialtjänstprocessen

Särskilda skäl för placering av barn i åldern 16-17 år

- I första hand är ett stödboende tänkt som ett placeringsalternativ för unga i åldern 18–20 år, men om det finns särskilda skäl kan även 16- och 17-åringar bli aktuella för placering i ett stödboende
- Särskilda skäl kan vara att barnet bedöms vara moget och förberett för att på ett bra sätt klara av att bo och leva i ett eget boende, att barnet anses moget i övrigt och att barnet själv har uttryckt en önskan att bo i ett eget boende
- Socialnämnden behöver iaktta en större försiktighet vid placering av barn då de är att betrakta som en särskild skyddsvärd grupp och då det kan finnas risker med att placera ett barn i ett eget boende med mindre närvaro och kontakt med personal

Stödboende innebär ett eget boende i kombination med individuellt anpassat stöd

- **Eget boende**

- ska vara hemlikt och bestå av rum för boende, utrymme för tillagning och intag av måltider samt rum för personlig hygien
- bör bestå av en egen lägenhet, men om det bedöms lämpligt kan det egna boendet utgöras av ett eget rum för boende och utrymmen för t.ex. tillagning och intag av måltider som delas
- bör innebära att barnet eller den unge tar huvudansvar för sina egna hushållssysslor, t.ex. mathållning, tvätt och städning

- **Individuellt stöd**

- Stöd anpassat till den unges behov
- Stöd i att klara ett eget boende
- Flexibelt över tid
- Praktiskt och känslomässigt

Stödboende kan kombineras med öppenvårdsinsatser från socialtjänst eller hälso- och sjukvård

Fråga: Om en ung vuxen behöver träningsboende – vilken beslutstyp ska vi använda då?

Svar: Enligt SLK:s rekommendation ska personer under 21 år som har ett behov av stöd eller vård placeras i HVB, familjehem eller stödboende. Det innebär att om personen behöver stöd med att träna sig på att bo (träningsboende) ska placeringsformen stödboende användas. SRFs boenden BIA/Änggården har tillstånd att bedriva stödboende. Dessa beslut ska läggas in i Treserva som stödboende 16-20.

Fråga: När är referensboende en laglig insats?

Svar: Om personen har rätt till bistånd till boende enligt 4:1 SoL men bara behöver ett boende för att samla referenser, dvs. tillsyn en gång i månaden för referensintyg, så är det enligt SLK:s rekommendation tillåtet att använda insatsen referensboenden. **From 1 april 2021 övergår insatsen referensboende till Socialt boende med stöd 4:1 SoL: Kortsiktigt och verkställs med placering i lägenhet stödnivå 4.**

Fråga: Vilken boendeinsats får användas om den unge vuxne inte har något stödbehov?

Svar: Om personen inte har något stödbehov och inte rätt till bistånd till boende enligt 4:1 SoL men efter nödprövning bedöms vara i behov av tillfälligt boende för att undvika nöd och få skäligt rådrum att ordna boende/tak över huvudet på egen hand, är det enligt SLK:s rekommendation tillåtet att besluta om nödbistånd till boende (utbetalning eller placering) om den unge är över 18 år.

Kontakt

Karin Jämting

Processledare boendesociala frågor

E-post: karin.jamting@socialhisingen.goteborg.se

Telefon: 031-366 55 25